

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urejuje Anton Kaspret. Maribor, 1915. 12. letnik, 1. snopič.

Težavne razmere sedanjega časa so posegle tudi v delokrog mariborskega Zgodovinskega društva. „S težavo smo spravili na dan to številko Časopisa; kdaj bo mogoče izdati naslednjo, ne moremo reči“. Tako se odbor začasno poslavlja od svojih udov ter se ozira s tolažilno nado v neznano bodočnost, da, ko umolknejo topovi, „bo zopet govorilo orožje uma in peresa“.

Štrekljev naslednik na graški slavistični stolici, dr. R. Nachtigall, je začel priobčevati važne doneske k razlagi jezika brižinskih spomenikov. V prvem članku tolmači besedi „v uzrazi — v uzraztue“, kar odgovarja slov. „pohotnost“, ali kakor se je enkrat govorilo, „šuštvo“. Dosedanje razlage obeh besed so zlasti tri, ker so objavljene v dosedanjih treh glavnih izdajah brižinskih spomenikov. Vostokov razlaga besedi iz korena „smak“ (nem. Geschmack), Kopitar jih prevaja z „extra modum, intemperantia“, Vondrák pa s „fornicatio“. Prof. Nachtigall deloma zavrača te razlage, kakor tudi ni zadovoljen s Pintarjevo izpeljavo besede „prešuštvo“ iz „šutv“ („verliebter Narr“) ter trdi, da je slovensko „prešušiti“ (ehebrechen), „prešušnik, prešuštvo“ (Ehebruch) popolnoma istega izvira kakor rusko „prisuha“ ali „prisuška“ (Das Anhexen einer Zuneigung für jemand; Liebeszauber, Liebesmittel) in slov. sušica. Paralelno je v občeslovanskem korenu s mag — (prvotni pomen „izpeči“, „izsušiti“, v prenesenem pomenu najbolj zapadnih in jugozapadnih Slovanov tudi „strastno zaželei“; prim. nem. schmachten) iskati razlago za briž. „v uzrazi“ in „v uzraztue“. Željno pričakujemo pojasnitve še raznih drugih težkoč, ki jih nudijo brižinski spomeniki. — Dr. Fr. Kovačič dokazuje, da je vlastelinstvo Ceste bilo nekdanj last Heme Piljštanske in da ga je iskati v rogaškem okraju, v nadžupniji Sv. Križa, kateremu je pisatelj določil tudi meje. „S tem posestvom pa je tudi posredno in neposredno združen dobršen del spodnještajerske, sicer precej meglene politične zgodovine 11. in 12. stoletja“ (str. 39). — Dr. Jos. Glonar je priobčil iz pisem v literarni zapuščini R. G. Puffa nadaljevanje gradiva, ki nam osvetljuje literarne odnošaje med štajerskimi Slovenci in Nemci v predmarčni dobi (str. 40 do 61). Tokrat so objavljena v celoti ali v dobrih posnetkih pisma Leop. Kordeša, Ant. Krempla, pismi Sreznjevskega, pismo V. Preisa, Vrazovo, pismi Dajnka, pisma Coste starejšega, V. F. Kluna in pismo Andreja Voduška. Težko pogrešamo ostala Terstenjakova pisma, ki se baje „tukaj ne morejo priobčiti“. Upam, da jim ni zabranila poti v javnost neumestna ozkošrčnost odločujočih faktorjev. To bi bilo obžalovati! V malih zapiskih je zbral dr. Fr. Kos nekaj važnih topografičnih drobtinic, tičočih se večinoma Spodnje Štajerske; Fr. Kovačič poroča o Bosni v prazgodovinski dobi na podlagi slavnostne številke „Glasnika zemaljskog muzeja“. Isti pisatelj je tudi temeljito ocenil 4. zvezek dr. Gradnove „Zgodovine slovenskega naroda“.

Dr. J. Š.

Dr. Josip Mantuani, Hrvatska crkvena pjesmarica iz god. 1635. (Pre-tiskano iz „Sv. Cecilije“). U Zagrebu, 1915. V. 8°. 21 str.

Ravnatelj dr. Mantuani je pred par leti priobčil v Cerkevem glasbeniku „Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesmi“ (ponatis: V Ljubljani, 1913. V 8°. 26 str.). V tej razpravi deli slovensko cerkveno pesništvo v štiri dobe: Prva se začne z letom 753 in sega do 800, druga doba (800—955) „je čas velikih političnih preustrojb, čas neprestanih krvavih bojov in madžarskih navalov, na drugi strani pa probujenje narodne zavesti in uvedbe službe božje v slovanskem jeziku“. Tretja doba sega do 1550; s tem letom se začne četrta doba slov. cerkvene pesmi, ki